

CRISTIAN BOCANCEA & DANIEL ȘANDRU
(Coordonatori)

SINTEZE DE ȘTIINȚĂ POLITICĂ
Studii tematice pentru examenul
de licență

Cuvânt înainte de Cristian BOCANCEA & Daniel ȘANDRU

Cuprins

Cuvânt înainte / 9

(Cristian BOCANCEA & Daniel ȘANDRU)

Partea I

CUNOȘTIINȚE FUNDAMENTALE ÎN DOMENIUL ȘTIINȚEI POLITICE

I. Concepte și teorii fundamentale în știința politică / 15

(Daniel ȘANDRU)

Introducere / 15

I.1. Putere, legitimitate și autoritate politică / 16

I.2. Analiza conceptuală a regimului politic / 21

I.3. Analiza conceptuală a relațiilor și acțiunilor politice / 27

I.4. Coordonate ale teoriei stasiologice în știința politică / 31

I.5. Coordonate ale comparativismului în știința politică / 40

Concluzii / 43

Bibliografie / 43

II. Ideologii politice / 47

(Ana-Maria AMBROSĂ & Cristian BOCANCEA)

Introducere / 47

II.1. Valori politice și ideologii (Cristian Bocancea) / 48

II.2. Construcția discursului ideologic, de la modern la postmodern
(Cristian Bocancea) / 55

II.3. Bipolarismul ideologic al secolului XX (Ana-Maria Ambrosă) / 63

II.4. Totalitarismele secolului XX (Cristian Bocancea) / 75

Concluzii / 85

Bibliografie / 86

III. Democrație și cultură politică / 89

(Daniel ȘANDRU)

Introducere / 89

III.1. Coordonate normative ale democrației / 90

III.2. Modele empirice ale democrației / 95

III.3. Democratizare și cultură politică / 102

III.4. Influența sistemelor electorale asupra sistemelor de partide în context democratic / 108

III.6. Rolul culturii politice în sistemele democratice / 113

Concluzii / 118

Bibliografie / 118

IV. Sistemul politic românesc contemporan / 121

(Ana-Maria AMBROSĂ & Cristian BOCANCEA)

Introducere / 121

IV.1. Repere istorice ale sistemului politic românesc contemporan (Ana-Maria Ambrosă) / 122

IV.2. Dimensiuni ale tranziției postcomuniste (Cristian Bocancea) / 131

IV.3. Sistemul autorităților publice în România postcomunistă (Cristian Bocancea) / 136

IV.4. Partidele politice și reconstrucția societății civile în România contemporană (Cristian Bocancea) / 150

IV.5. Probleme ale democratizării în România postcomunistă (Cristian Bocancea) / 156

Concluzii / 161

Bibliografie / 162

V. Mecanisme instituționale ale Uniunii Europene / 165

(Sorin BOCANCEA)

Introducere / 165

V.1. Etapele construcției politice europene / 166

V.2. Instituții ale Uniunii Europene / 180

V.3. Principiile de funcționare a instituțiilor europene / 194

V.4. Sursele de drept ale Uniunii Europene / 196

V.5. Coordonate ale integrării europene / 197

V.6. Statutul politico-juridic al Uniunii Europene / 200

Concluzii / 203

Bibliografie / 204

Partea a II-a

CUNOȘTIȚE DE SPECIALITATE ÎN DOMENIUL ȘTIINȚEI POLITICE

VI. Comunicare politică / 209

(Georgeta CONDUR)

Introducere / 209

VI.1. Comunicare politică, propagandă, marketing politic – definiții, delimitări, elemente distinctive / 210

VI.2. Etapele campaniei de comunicare politică („metoda celor cinci C”) / 217

VI.3. Managementul campaniei de comunicare / 232

Concluzii / 239

Bibliografie / 239

VII. Administrație și politici publice / 243

(Ana-Maria AMBROSĂ)

Introducere / 243

VII.1. Semnificații și caracteristici ale politicilor publice / 244

VII.2. Categoriile de actori ai politicilor publice și relațiile lor / 260

VII.3. Autoritățile administrative – creatoare și executante de politici publice / 264

Concluzii / 268

Bibliografie / 270

VIII. Relații internaționale și studii europene / 271

(Silvia BOCANCEA & Teodora PRELIPCEAN)

Introducere / 271

VIII.1. Liberalismul în relațiile internaționale (Silvia Bocancea) / 272

VIII.2. Realismul în relațiile internaționale (Silvia Bocancea) / 279

VIII.3. Globalizarea: definiții și perspective (Silvia Bocancea) / 289

VIII.4. Partide și familii politice europene (Teodora Prelipcean) / 298

Concluzii / 309

Bibliografie / 310

Index de nume / 313

Index de termeni / 317

Note despre autori / 321

Abstract / 325

Résumé / 329

Partea I

Cunoștințe fundamentale în domeniul științei politice

îndrept atenția înspre aplicațiile teoriei stasiologice din știința politică, întrucât, ca forme de agregare a variatelor interese existente în plan societal, *partidele politice* rămân, în continuare, cei mai importanți piloni ai regimurilor democratice. Ultima secțiune a capitolului urmărește să traseze principalele coordonate ale *comparativismului*, așa cum sunt acestea dezvoltate în știința politică de astăzi. Aceasta deoarece preocupările politologice actuale, de la cele privind democratizarea și consolidarea democratică și până la cele relative la fenomenele proprii procesului globalizării sunt efectiv ineficiente în absența analizelor specifice politicilor comparate.

I.1. Putere, legitimitate și autoritate politică

Propunând o încercare de definire a *puterii*, *Enciclopedia Blackwell a gândirii politice* arată că acest concept poate fi identificat atât în contextul discursului politic, cât și în demersurile specifice analizei politice fenomenale¹. În mod evident, conceptul de putere este unul central și pentru domeniul teoriei politice normative. Deși există anumite dezacorduri între teoreticienii de diferite orientări, în ceea ce privește articularea unei definiții a *puterii politice*, intensiunea minimală a conceptului ne îndreaptă spre ideea potrivit căreia puterea presupune afectarea de către un agent sau o instituție a atitudinilor și / sau acțiunilor altora. Această constatare se poate constitui într-o ipoteză de lucru pentru diversele orientări teoretice din cadrul științei politice. Dincolo însă de ipoteza amintită, consider că se impun, mai întâi, câteva delimitări de natură etimologică. Așa cum arată unii autori, gândirea politică elină ne-a lăsat moștenire termenul de *politică*, în vreme ce conceptul de *putere* reprezintă o moștenire preluată din gândirea politică romană². Dar, pentru a conceptualiza fenomenul puterii, romanii utilizau doi termeni ai limbii latine: *potestas* și *potentia*. Terminologic, puterea politică este exprimată de *potentia*, în timp ce *potestas* înseamnă puțința unui individ de a face ceva. În acest sens, anumiți exegeți consideră că o asemenea distincție lingvistică ar putea fi argumentată prin faptul că, „dacă puterea, în general, corespunde atitudinii umane de a acționa, atunci puterea politică privește întotdeauna *acțiunea* unei comunități”³. Așadar, distincția terminologică implică în mod necesar o distincție semantică între noțiunea de *putere* în general și cea de *putere politică*. Din această perspectivă, politologii și

¹ David Miller (coord.), *Enciclopedia Blackwell a gândirii politice*, trad. de Drăgan Stoianovici, Editura Humanitas, București, 2000, p. 595.

² Anton Carpinschi, Cristian Bocancea, *Știința politicului. Tratat*, vol. I, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1998, p. 271.

³ Gheorghe Teodorescu, *Putere, autoritate și comunicare politică*, Editura Nemira, București, 2000, p. 14.

sociologii politicului au fost interesați de caracterul specific al puterii politice, indicând că aceasta se deosebește de alte forme de putere (precum *puterea economică*, de exemplu) prin faptul că se exercită asupra unui spațiu delimitat (din acest punct de vedere, puterea politică este *teritorială*) și deține un caracter *coercitiv* (manifestat ca *recurs* de ultimă instanță, dar și în sensul unei *garanții* a ordinii)⁴. Există, în teoria politică, și tentativa de a stabili o *tipologie a puterii* care să permită decelarea, din ansamblul tipurilor de putere, a specificității puterii politice⁵. Astfel, s-a observat, mai întâi, că există genuri de putere orientate spre câte un domeniu specific al vieții sociale – cel economic sau cel militar, de exemplu – și că, spre deosebire de acestea, *puterea politică* are ca obiectiv principal, încă de la instituirea sa, organizarea sau ordonarea relațiilor sociale, precum și conducerea generală a societății. În al doilea rând, fiind orientate spre domenii specifice, genurile particulare ale puterii antrenează un „joc” al unor actori specifici, și nu pe toți membrii societății, așa cum se întâmplă în cazul manifestării puterii politice, ale cărei raporturi instituite se exercită asupra întregii colectivități sociale. În al treilea rând, având în vedere obiectivele menționate, puterea politică instituționalizată presupune capacitatea de a proiecta și îndeplini un program de conducere generală a societății. În acest sens, referindu-se la puterea instituită la nivelul statului, Michael Mann arată că putem vorbi despre două dimensiuni ale puterii politice etatice⁶: a) *puterea despotică*, observabilă atunci când statul acționează, prin reprezentanții săi, în mod arbitrar, eludând prevederile constituționale; b) *puterea infrastructurală*, care presupune capacitatea sau abilitatea puterii politice etatice de a se insera în societate, cu scopul de a organiza relațiile sociale. Este evident faptul că, atunci când ne referim la cel de-al treilea aspect al tipologiei puterii, trebuie să avem în atenție puterea infrastructurală ca dimensiune relevantă a puterii politice. În fine, trebuie subliniat că, spre deosebire de alte forme particulare ale puterii (economică, militară, religioasă etc.), *puterea politică* se manifestă, în societatea modernă, într-un cadru instituțional, prin intermediul statului sau, ca să folosim un alt exemplu, al partidelor politice, instituții care implică, la rândul lor, existența altor organisme specializate pentru organizarea puterii, așa cum sunt parlamentele și guvernele.

În încercarea de a stabili cu precizie ce anume se poate înțelege prin conceptul de putere politică, atât teoria, cât și știința politică s-au orientat către studiul fenomenului pe care el îl exprimă acolo unde acesta are loc: în comuni-

⁴ François Chazel, „Puterea”, în Raymond Boudon (coord.), *Tratat de sociologie*, trad. de Delia Vasiliu și Anca Ene, Editura Humanitas, București, ediția a II-a, 2006, pp. 259-260.

⁵ Liviu-Petru Zăpîrțan, *Repere în știința politicii*, Editura Fundației „Chemarea”, Iași, 1992, pp. 93-94.

⁶ *Apud* John A. Hall, John G. Ikenberry, *Statul*, trad. de Oana Suci, Editura Du Style, București, 1998, p. 40.

tatea politică. Această întreprindere a plecat de la supoziția că relațiile de putere sunt endemice tuturor interacțiunilor umane și că ele determină, în general, calitatea vieții sociale, lucru ce face ca acest concept să fie central și să justifice însuși statutul de disciplină academică a științei politice, cu atât mai mult cu cât politica înseamnă, în fond, exercițiul puterii⁷. Dar care sunt fenomenele ce pot fi corelate cu cel al puterii politice? Care este scopul puterii politice și care sunt mijloacele sau instrumentele prin care aceasta operează în spațiul social? Iată întrebări care și-au găsit, pe parcursul timpului, răspunsuri diferite, astfel că nici astăzi nu se poate afirma că există o teorie universal-valabilă cu privire la puterea politică. Situația are drept cauză, în principal, faptul că însuși domeniul politicului este unul fragmentat, tensional și paradoxal, încât el poate fi considerat drept „(...) domeniul de confruntare sau convergență al acțiunilor feluritelor grupuri dintr-o societate, prin care se urmărește orientarea ei fie în ansamblu, fie în domeniile particulare, dar ținând seama de opțiunile globale care se concretizează aici”⁸. În fond, în aceasta constă relația de interdependență dintre puterea politică și societate, acesta este sensul originar și profund al politicii. Deși putem accepta, la limită, că nu toate relațiile sociale sunt reducibile la fenomenul puterii, nu putem să eludăm faptul că puterea politică subzistă ca urmare a dependenței sale de mediul social, de organizarea umană în comunitate. Așadar, puterea politică reprezintă fondul pe care se constituie asociația politică în care au loc atât relațiile de putere, cât și cele aflate în afara puterii: „Trebuie să fie clar că este nevoie de putere pentru a consfinți asociația, a-i garanta continuitatea, a-i întări normele (...). Pe scurt, puterea sprijină ordinea fundamentală a societății și organizarea socială în cadrul ei (...). Fără putere nu există nici organizație și nici ordine. Introducerea dimensiunii timp și exigențele de circumstanță cer reajustări continue în structura fiecărei asociații și puterea este cea care o susține de-a lungul acestor tranziții”⁹.

Pe baza unor astfel de considerații, politologii au putut observa, și apoi teoretiza, că o preocupare majoră a guvernământului, cel care deține, în mod oficial, puterea politică într-o societate instituționalizată, este aceea de a asigura supunerea cetățenilor care alcătuiesc societatea față de deciziile sale. Așa cum arată Bertrand de Jouvenel, „totul se bazează pe supunere, și a cunoaște cauzele supunerii înseamnă a cunoaște natura puterii”¹⁰. Există, în acest context, două tipuri de explicații referitoare la capacitatea unui guvernământ de a asigura supunerea cetățenilor pe care îi conduce față de obiectivele și politicile sale¹¹.

⁷ David Robertson, *Dictionary of Politics*, Penguin Books, Londra, 1993, p. 394.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Robert Bierstedt, *Power and Progress. Essay on Sociological Theory*, McGraw-Hill, New York, 1975, pp. 234-235.

¹⁰ Bertrand de Jouvenel, *Du pouvoir. Histoire naturelle de sa croissance*, Éditions du Seuil, Paris, 1972, p. 30.

¹¹ Peter Joyce, *Politics*, Cox & Wyman Ltd., Berkshire, 1996, p. 8.

Prima dintre aceste explicații are în atenție puterea politică însăși, căci ea înseamnă, în principal, abilitatea de a pretinde supunerea. Cu alte cuvinte, corpul politic care exercită puterea are capacitatea de a invoca utilizarea *coerciției* și a sancțiunilor pentru a asigura conformarea cetățenilor față de deciziile sale. Într-un stat democratic, monopolul coerciției fizice legitime, spre a folosi definiția lui Max Weber, aparține puterii guvernamentale recunoscute de cetățeni. Într-un stat în care puterea este nelegitimă, se guvernează prin forța dictaturii. Această modalitate de guvernare este caracteristică sistemelor politice totalitare, care au înlocuit domnia dreptului legitim cu supremația unui singur conducător, identificat cu un partid unic, ce reprezenta autoritatea publică manifestată prin puterea polițienească devenită centru de dominație¹². Lucrurile stau altfel în sistemele politice democratice, în care coerciția e reglementată și este de obicei însoțită de resurse aflate la dispoziția guvernământului, ceea ce permite acestuia să ofere atât recompense, cât și să stabilească sancțiuni, pentru a asigura supunerea. Se impune, așadar, o condiție fundamentală: puterea politică trebuie să fie *legitimată* de cetățeni pentru a putea pretinde supunere din partea acestora. Putem defini legitimitatea ca pe „un fenomen social în legătură nemijlocită cu actul întemeierii puterii, cu investirea acesteia cu atributele autorității și cu capacitatea de a servi progresului politic și social al societății respective”¹³. Legitimitatea puterii politice este atât o *condiție* de întemeiere a acesteia, cât și o *capacitate*, întrucât puterea politică trebuie să dețină abilitatea de a mobiliza resursele sociale astfel încât, pe baza acestora, să se poată exercita la scara întregii societăți. Astfel, legitimitatea unui guvernământ devine cu atât mai ridicată cu cât puterea sa este acceptată și susținută de agenții sociali și politici care coexistă în interiorul unei societăți¹⁴.

Urmează, acum, cea de a doua explicație. Am utilizat până aici trei concepte fundamentale ale științei politice: *putere*, *coerciție*, *legitimitate*. Pentru a întregi universul discursului, este necesar să adăugăm încă unul, și anume *autoritatea*. Deseori, conceptele de putere și autoritate sunt folosite ca sinonime, cu toate că raportul dintre acestea este mult mai subtil. Norman Barry arată că problema autorității unei persoane ține de dreptul respectivei persoane de a lua decizii, de a ordona în mod legitim, deci în temeiul unui set de norme. Aceasta deoarece „în timp ce cetățeanul obișnuit se supune de obicei autorității polițistului, un criminal poate fi constrâns doar de puterea polițistului”¹⁵. Așadar, ideea că puterea trebuie să fie legitimă conduce la cea de a doua explicație care trebuie luată în considerare atunci când este analizată situația unui guvernământ de a fi

¹² Jacqueline Russ, *Les théories du pouvoir*, Librairie Générale Française, Paris, 1994, p. 120.

¹³ Virgil Măgureanu, *Studii de sociologie politică*, Editura Albatros, București, 1997, p. 82.

¹⁴ Liviu-Petru Zăpîrțan, *op. cit.*, p. 96.

¹⁵ Norman Barry, *An Introduction to the Modern Political Theory*, Macmillan, Londra, 1991, p. 69.

capabil să-și exercite controlul asupra cetățenilor pe care îi conduce: *autoritatea*. Motivul principal pe care îl regăsim aici este acela că „(...) se poate vorbi despre autoritate atunci când sunt îndeplinite simultan două condiții: pe de o parte, coerciția este exercitată legitim, iar pe de alta, subiecții autorității o recunosc ca legitimă”¹⁶. Putem deci susține că *autoritatea* presupune capacitatea puterii de a elabora rațional scopurile politice. În teoria politică, se consideră că putem vorbi despre două tipuri de autoritate: a) *autoritatea de jure*, care implică dreptul unui actor politic „de a acționa într-un anumit fel” și b) *autoritatea de facto*, care presupune abilitatea unui actor politic „de a se face acceptat”¹⁷. Autoritatea pe care o avem în vedere atunci când cadrul de analiză este reprezentat de sistemul social și politic este o autoritate impersonală, deosebită de cea personală și / sau personalizată, reprezentată, de exemplu, de autoritatea părinților sau a unui profesor. La nivel social și politic, autoritatea aparține instituțiilor, normelor, iar indivizii care o exercită o fac pe o perioadă limitată, care coincide cu durata mandatelor lor. Așa cum arată sociologul american Talcott Parsons, autoritatea este cadrul instituțional în care utilizarea puterii este organizată și legitimată. Ea este forma pe care caută să o îmbrace orice putere politică după ce a fost constituită și consolidată. Pentru ca puterea politică să își poată îndeplini funcțiile proprii, trebuie ca deciziile luate de ea, precum și normele pe care le stabilește, să fie receptate de indivizi ca obligații, deci să fie considerate juste. Altfel, nu ar fi aplicabile decât recurgând în mod constant la forță¹⁸. În acest sens, unii teoreticieni, precum Carl Friedrich, consideră că autoritatea puterii politice s-ar întemeia mai puțin pe legitimitate și mai mult pe *valorile* provenite din tradiția unei anumite societăți: „Unei înțelegeri a autorității politice drept capacitatea elaborării raționale a valorilor valabile, folosite în comun, îi corespunde un accent pus pe valorile esențiale, în contrast cu o înțelegere bazată pe etica formalistă a comenzi”¹⁹. Dar ce fac aceste valori altceva decât să legitimizeze puterea politică, prin referința perpetuă la o tradiție împărtășită de membrii unei anumite comunități politice? Valorile sociale pe care puterea politică își fundamentează obiectivele raționale oferă societății un sens al continuității dintre generații și îi asigură stabilitatea socială. În măsura în care indivizii ce aparțin unei comunități internalizează scopurile propuse de puterea politică și, mai mult decât atât, se recunosc în acest demers, ei nu fac decât să recunoască legitimitatea și, implicit, autoritatea puterii politice. Concluzia care urmează din considerațiile făcute până aici arată că *autoritatea reprezintă un corelat necesar al puterii politice, implicând legitimitatea acesteia, în condițiile în care scopurile politice pe care le urmărește un*

¹⁶ Adrian Miroiu, *Introducere în filosofia politică*, Editura Polirom, Iași, 2009, p. 29.

¹⁷ Richard Stanelly Peters, „Authority”, în Anthony Quinton (ed.), *Political Philosophy*, Oxford University Press, Oxford, 1968, pp. 83-84.

¹⁸ Maurice Duverger, *Systèmes et régimes politiques*, Laffont-Grammont, Paris, 1975.

¹⁹ Carl Friedrich, *Tradition and Authority*, Pall Mall Press, Londra, 1972, p. 62.

anumit guvernământ urmează a fi implementate în contextul social prin alte mijloace decât cele specifice forței. Autoritatea politică nu se poate realiza, așadar, în afara existenței libertății politice, ea însăși o valoare ce asigură recunoașterea, acceptarea puterii. Ca atare, se impune o diferență între conceptul de *putere*, pe de o parte, și cel de *autoritate*, pe de altă parte.

I.2. Analiza conceptuală a regimului politic

În epoca modernă, specificul vieții politice poate fi determinat prin raportare la conceptul de *regim politic*, expresie fundamentală, cu trimitere spre realitate, a stării politice existente într-o societate dată. Înainte de a întreprinde analiza acestui concept, trebuie să avem în vedere faptul că el a primit definiții multiple și diferite, în funcție de aspectele pe care teoreticienii politici au înțeles să le evidențieze. S-a discutat, astfel, despre regimul politic fie din perspectiva laturilor sale formale, fie din aceea a componentelor sale. Această ultimă orientare a urmărit, mai ales, problema relației dintre regimul politic și stat sau, mai precis, dintre regimul politic și modalitatea de guvernare localizată la nivelul statului. În acest context, pot fi reținute propuneri precum cele ale lui Maurice Duverger (pentru care regimul politic poate fi definit pe baza specificului organelor puterilor statului și a manierei în care este organizată guvernarea), Gaston Bouthoul (care ia în considerare gradul de libertate a cetățenilor în determinarea regimului politic), Thomas Bottomore (în a cărui viziune regimul politic se suprapune peste sistemul politic) sau Georges Burdeau (care definește regimul politic drept un mecanism de autogestiune socială)²⁰.

Având în vedere aceste considerații, riscul este de a adopta o tentă reducționistă în definirea regimului politic, în momentul în care îl identificăm cu un singur aspect al vieții politice, sau chiar atunci când punem un semn de echivalență între regimul politic și elementele importante ale acestuia. Desigur că trebuie să urmărim, în principal, determinarea aspectelor esențiale care ar putea fi incluse într-o analiză a conceptului de regim politic. Dar, mai mult decât atât, trebuie să ne orientăm asupra complexității vieții politice, întrucât identificarea elementelor empirice, practice ale regimului politic dă seama de ansamblul relațiilor care se stabilesc în interiorul unei comunități organizate politic. În acest sens, o definiție care să redea, în manieră sintetică, tabloul complexității unei asemenea comunități e obligată să țină cont de „adevărata funcționare a vieții politice în cadrele sociale și comunitare concret-istorice, de măsura în care între anumite idealuri și valori politice, pe de o parte, instituții, relații politice și practica politică, pe de altă parte, există raporturi bine determinate”²¹.

²⁰ Liviu-Petru Zăpîrșan, *op. cit.*, p. 183.

²¹ *Ibidem*, p. 184.

fini un anumit regim politic concret, un aspect indispensabil al demersului analitic este dat de determinarea *instituțiilor politice* și a funcțiilor lor, a relațiilor pe care acestea le compun, pe o coordonată orizontală (vizând reciprocitatea interrelaționării), dar și pe una verticală (vizând raporturile cu mediul social). În al treilea rând, identificarea empirică a unui regim politic implică, pe de o parte, stabilirea *raporturilor* existente între actorii politici și, pe de altă parte, a *relațiilor* existente între aceștia și elementele sistemului instituțional de ansamblu. Acest ansamblu complex de relații poate lua diferite forme: antagonică, echilibrată, consensuală, tensională etc. În fine, putem circumscrie în mod clar și distinct un regim politic concret prin identificarea *regulilor jocului* ce coordonează viața politică, reguli pe care, cel mai adesea, le regăsim în „codul” constituțional pe care îl deține orice comunitate modernă organizată politic. Rezumând, consider că *un regim politic poate fi identificat și caracterizat pe baza actorilor politici care acționează în cadrul său, a instituțiilor care asigură manifestarea cu autoritate a puterii politice, a relațiilor sociale și politice care sunt guvernate de așa-numitele „reguli ale jocului”, reguli care reflectă aspectul constituțional al organizării politice moderne.*

Tipologiile regimurilor politice sunt diverse și, dintr-o perspectivă diacronică, realizarea lor debutează în filosofia politică a lui Platon și Aristotel. Ele sunt apoi repuse în discuție de către gânditori moderni precum Thomas Hobbes, Montesquieu, Rousseau și Guizot, pentru a cunoaște o largă varietate în știința politică a contemporaneității²³. Pot fi amintite, în acest context, contribuțiile unor gânditori politici precum Hannah Arendt sau Carl Friedrich (care vorbesc despre *regimuri democratice* și *regimuri totalitare*)²⁴, despre perspectiva oferită de teoreticianul politic Raymond Aron (care face distincția dintre *regimul monopolist* și *regimul constituțional-pluralist*)²⁵, precum și despre cea a politologilor interesați de problema culturii politice, așa cum sunt Gabriel Almond și George Powell (care împart regimurile politice în *primitive, tradiționale* și *moderne*)²⁶.

În știința politică actuală, o dimensiune importantă a analizei care permite identificarea unui anumit tip de regim politic este cea care ia în considerare *forma de guvernare*. Astfel, ne orientăm, în primul rând, asupra aspectelor constituționale ale unui anumit sistem politic, urmărind modul în care este statuată relația dintre puterile ce pot fi localizate la nivelul acestuia, cu precădere relația

²³ Cristian Preda, *Introducere în știința politică*, Editura Polirom, Iași, 2010, pp. 43-64.

²⁴ Hannah Arendt, *Originile totalitarismului*, trad. de Ion Dur și Mircea Ivănescu, Editura Humanitas, București, 2006, și Carl Friederich, *Totalitarianism*, Harvard University Press, Cambridge, 1954.

²⁵ Raymond Aron, *Democrație și totalitarism*, trad. de Simona Ceaușu, Editura All, București, 2001.

²⁶ Cf. Cristian Preda, *op. cit.*, p. 50.